

La vida i les opinions

"Qui sap, tal com van 'els fets' (però els fets 'd'ara' són, de veritat, tan diferents dels 'de sempre?'), si els implacables i permanents excessos de 'les opinions' no acabaran formant en cada ciutadà una capa protectora contra les commocions que provoquen."

L'any 1759 el reverend Laurence Sterne, llicenciat per Cambridge i rector de Sutton-on-the-Forest, publicava els dos primers volums de *The life and Opinions of Tristram Shandy, Gentleman* en una impremta de York. Sembla, segons afirma ell mateix, que tenia intenció de publicar-ne dos volums més per any, tots els anys de la seua vida, però només va arribar fins a vuit, que formen el llibre complet. Visqué encara nou anys, ja famós, dedicats a combatre la tuberculosi i a llargs viatges per Itàlia i per França. Era un clergue il·lustrat i ple d'ironia, alt i prim, bon predicador i afeccionat a les aventures sentimentals. És una gran desgràcia que entre nosaltres siga tan escassament conegut, perquè estic convençut, i no sóc l'únic, que *Tristram Shandy* és la novel·la més important de la història de la literatura en tot el temps que va des de Cervantes fins a Joyce. En realitat, Sterne és una mena de Joyce del segle XVIII, segle i mig abans del seu temps, encara que això sembla impossible. Llegit ara mateix és tan *modern* que deixa en la prehistòria literària el noranta per cent de la narrativa que es publica aquests anys.

Aquell clergue de l'Església d'Anglaterra, com tanta gent mitjanament il·lustrada del seu temps, sabia molt de llatí i una mica de grec, llegia els clàssics i meditava llargament sobre la condició humana. Els dos primers volums de *Tristram Shandy* porten un lema sota el títol, una citació en grec d'algun autor no especificat i que jo segurament hauria de saber qui és però no ho sé. La frase, traduïda aproximadament, diu: "Als homes no els commouen els fets, sinó les opinions sobre els fets". Partint d'aquest principi, la vida del cavaller Tristram Shandy ens ofereix poquíssims fets, encara que alguns de ben curiosos —tan pocs que al final del segon volum l'heroi encara no ha hascut—, però un de vessall incabable d'opinions. Just, he pensat rellegint Sterne, com passa generalment amb la vida particular de la major part del mortals, i encara més just com passa aquestes setmanes —i aquest anys, i els anteriors i els que vindran— amb la nostra vida general. Vull dir que allò que compta no és que passen coses més o menys grosses, ja que el gruix de les coses és sempre relatiu excepte en casos molt extrems, sinó la informació que n'arriba, com s'escampa i es comenta i qui la valora i en quin moment. És poc original, però és així.

Ens ha commogut molt de temps, i potser ens commou encara, la brutal guerra de Bòs-

nia i el setge de Sarajevo, i ens commou infinitament menys la brutalitat a Txetxènia i l'assalt i destrucció de Grozni: és qüestió de compassió pel dolor i per les morts violentes, o qüestió de bons i dolents? Ja no ens commou Somàlia o Ruanda perquè ja no hi passa res, o perquè hem deixat d'"opinar" sobre allò que encara hi passa? I de la cèlebre "guerrilla zapatista", què ens afecta, els fets o les proclames? I quan llegim un diari o escoltem les notícies a la tele, és ben cert que té més pes la *manera* de la notícia es presenta que la notícia mateixa. Va el país barranc avall com diu, quan li convé, tal senyor important o tal altre, o cal tenir confiança i tot s'arreglarà? És Felipe González el pitjor perill per Espanya, segons opina don Julio Anguita? *Et sic de coeteris*. No eren greus, sinó grans, els fets dels individus dits Conde i De la Rosa quan suscitaven opinions plenes d'entusiasme: són greus ara quan opinem que certes pràctiques financeres són pura estafa i lladronici (dels molts altres que les practiquen, i les practiquen, no opinem res: encara són empresaris exemplars). El terrorisme d'estat, en forma de GAL o d'altres productes de la claveguera, importa ben poc a la major part del públic, només importa saber a qui esquitxarà la merda tardanament remoguda. La llengua —si viurà amb bona salut pública i privada o si l'acabaran de matar— no commou gens ni mica els polítics valencians de dreta o d'esquerra: només els afecta allò que hom, un *hom* o un altre *hom*, pugua pensar que ells pensen. I a ningú se li escapa que els aturats commouen infinitament menys que l'estadística mensual de l'ocupació. Si algú pensa el contrari de tot això, vol dir que té una ànima cristiana i compassiva, que és un esperit ingenu, o simplement que és un ciutadà admirable però poc informat sobre l'estat d'opinió.

Qui sap, tal com van *els fets* (però els fets "d'ara" són, de veritat, tan diferents dels "de sempre?"), si els implacables i permanents excessos de *les opinions* no acabaran formant en cada ciutadà una capa protectora contra les commocions que provoquen. No es pot estar commogut cada dia. I d'aquesta capa, quan és suau i flexible, se'n diu ironia. Quan és espessa com una corfa de suro, es diu cinisme. En fi, si tenen ocasió i paciència, els recomane vivament llegir els reverend Sterne.

Joan F. Mira